LEG OG KUNST
– TIDEN `BLEV VÆK´ UDE I SKOVEN

For børnene i brobygningsprojektet forsvandt de tre timer udenfor i kulden med leg og kunstneriske aktiviteter lynhurtigt. Der var ikke nogen stram plan. Børnene fik tid og rum til at fordybe sig.

Af Thomas Thorsen, lektor og regional koordinator i Legekunst, Professionshøjskolen Absalon.

Det er en kold og klar marts morgen i skovbørnehaven Svend Gønge i Toksværd ved Næstved. På legepladsen er ti børn, to pædagoger og kunstneren Maria næsten klar til at gå i skoven for at lege, lave fortællinger og male billeder. Drikkedunke, boller og tæpper bliver sammen med Marias kufferter pakket på trækvogne, og mens den lille flok trisser ind i skoven, snakker børnene forventningsfuldt om, hvad der mon er i alle de kufferter, Maria har med.

Efter ti minutters gang finder de en velegnet lysning, hvor alle samles i en rundkreds. Maria siger "Godmorgen" på en masse mærkelige og sjove måder, og børnene efterligner hende med stor iver og meget latter. Bagefter skal de bevæge sig og agere på forskellig vis, først som dyr og personer og siden som bl.a. farver og lyde. Børnene bestemmer selv, hvordan de vil udtrykke sig, og der er talrige variationer, ligesom der kommer mange idéer og forslag til, hvad der nu skal prøves.

Da børn og voksne har leget sammen en lille halv time, er det tid til en bolle, en tår vand og herefter en pause. Mens børnene drøner rundt i små grupper i lysningen, gør Maria sine kufferter klar. Hun siger ikke noget og henvender sig ikke til børnene, men i løbet af få minutter er alle børnene samlet tæt omkring Maria, hvor de nysgerrigt iagttager kufferterne. Da Maria endelig åbner den første kuffert, der er fyldt med alle

0-14 4/2021

mulige ting, udbryder en af drengene benovet: "For fanden, hvor har du mange ting, Maria!"

Sådan startede et LegeKunst-forløb i skovbørnehaven Svend Gønge, hvor pædagoger og en lokal billedkunstner, Maria Wolder, sammen skulle lave kunstneriske og legende aktiviteter med en børnegruppe ude i skoven. Forløbet var organiseret, så institutionens storegruppe fire onsdag i træk, fra kl. 9-12 arbejdede med fortællinger, leg og æstetiske udtryksformer. De første to onsdage var Maria på besøg i børnehaven, den tredje gang var børnegruppen og pædagogerne på besøg hos Maria på Billedskolen på Rønnebæksholm, og den sidste onsdag arbejdede børn og pædagoger selv med projektet hjemme i børnehaven. Idéen med forløbet var med afsæt i kuffert-fortællinger og billedkunstaktiviteter at følge børnenes spor og se, hvad der optog dem og ansporede deres leg. Pædagoger, børn eller Maria vidste således ikke, hvor forløbet ville bevæge sig hen, da børnene `gik ombord´ i kufferterne den første formiddag ude i skoven...

Fortællinger i bevægelse

Forløbet i skovbørnehaven var en del af et lokalt brobygningsprojekt mellem tre børnehaver og SFO´en på Toksværd skole. Forløbet havde til formål at skabe en rød tråd og et fælles tredje for de skolestartende børn, der fra tre forskellige børnehaver blev samlet i én gruppe i SFO og forskole. Sammen med pædagogerne lavede Maria derfor forløb i de tre børnehaver inden påske 2021, hvor børnene stoppede i børnehave, og efterfølgende et forløb med den samlede børnegruppe kort efter, de var startet i SFO. Grundet de mange Covid19-restriktioner, der plagede foråret 2021, blev det samlede forløb besværliggjort. Projektet genopstår imidlertid i stor skala i foråret 2022 og 2023, hvor alle børnehaver og SFO´er i Næstved kommune sammen med Billedskolen Storstrøm på Rønnebæksholm afvikler brobygningsprojektet Fortællinger i bevægelse som en del af det landsdækkende forsknings- og udviklingsprojekt LegeKunst.

LegeKunst – kunst og kultur i dagtilbudsbørns hverdag

LegeKunst udrulles i perioden 2019-2023 i 18 kommuner, hvor i alt 20.000 børn og 1000 voksne skal være medskabere af flere hundrede LegeKunst-forløb. Et LegeKunst-forløb foregår i det enkelte dagtilbud, hvor kunstnere og pædagoger med udgangspunkt i leg, kunstoplevelser og æstetiske processer sammen udvikler aktiviteter. Fælles for LegeKunst-forløbene er, at børnenes leg og perspektiver er en drivkraft i processerne. Grundtanken er, at leg er en naturlig kilde til kreativitet, fordi børn i flow er åbne for nye idéer og dermed parate til at skabe og håndtere forandringer. Kunst er på samme måde som leg eksperimenterende og undersøgende, og i LegeKunst inddrages og udforskes kunstens potentialer i dagtilbudsbørns hverdag og leg – læs mere på www.legekunst.nu. På Professionshøjskolen Absalon, som tager del i forskningen i LegeKunst, følger vi forskellige forløb med henblik på, hvilke dannelsespotentialer der kan være i børnenes legende møder med kunst og kultur, og hvordan disse potentialer eventuelt spiller sammen med tænkningen i den styrkede pædagogiske læreplan. Det var i denne sammenhæng, jeg fik mulighed for at følge forløbet i skovbørnehaven, så lad os vende tilbage til børn og kufferter i skoven.

Langt ude i skoven

Med udgangspunkt i de mange forskellige ting (legetøj, køkkenredskaber, bolde etc.), som Maria havde i sine kufferter, blev børnene i små gruppe bedt om at finde på en historie. Hver gruppe fik sin egen kuffert, og pædagogerne og Maria støttede i starten op om gruppernes udvikling af fortællingerne. Det mest interessante for børnene var øjensynligt at bruge tingene til at lave kulisser og rammer om deres historier, så Maria bad dem om at bygge verdener, der passede til deres fortælling. Den vinkel greb børnene i den grad, og grupperne byggede i skovbunden deres egne verdener med legetøj, gren, tæpper m.m. På et tidspunkt siger en af pædagogerne, at det er tid til en pause, hvortil ét af børnene svarer: "Okay, men må vi godt lege videre med vores verden?"

Mens børnene stadig byggede verdener, begyndte Maria at åbne de sidste kufferter, som indeholdt farver og malegrej, og hun gik stilfærdigt i gang med at gøre små lærreder klar. Nogle børn var meget hurtigt henne ved Maria, hvor de blev sat i gang med at tegne på lærrederne. Andre børn legede og videreudviklede på deres verdener lidt endnu, men efter et lille kvarter var alle børn i gang med at tegne og farvelægge.

Før vi begav os hjem mod børnehaven efter næsten tre timer i skoven, spurgte pædagogerne børnene, om der var noget, de synes kunne være sjovt at arbejde videre med næste gang. En pige foreslog, at de skulle male store malerier, og det syntes de andre var en rigtig god idé.

Onsdagen efter foregik efter samme skabelon med afgang ud i skoven og opstart med fælles lege, og denne gang havde Maria medbragt tre store lærreder, som blev omdrejningspunkt for dagens aktiviteter. Grupperne tegnede og malede således deres verdener, som de også navngav og fortalt historier fra til de øvrige børn. Ind imellem måtte pædagogerne igangsætte nogle bevægelseslege, da det var koldt for både små og store fingre, men også denne formiddag forsvandt tre timer lynhurtigt ude i skoven.

I museets park og på legepladsen

Den tredje onsdag besøgte børn og pædagoger Maria på Billedskolen Storstrøm på herregården Rønnebæksholm, hvor der også er kunstmuseum. Her gik de på opdagelse i den flotte park og fik fortællinger om parkens kunstværker. Bagefter indtog børnene parken med deres verdener, som ud over medbragte kufferter og malerier nu blev udvidet med stof, pæle, bånd, kasser m.m.

Den fjerde onsdag foregik hjemme i børnehaven, og denne gang var Maria ikke med. En del af LegeKunst-konceptet er nemlig, at pædagogerne til sidst overtager forløbet, så det har bedre muligheder for at blive forankret og leve videre, når kunstnerne har forladt institutionerne igen. Den ene pædagog, Linette Johansen, som gennem hele forløbet havde sparret med Maria, tog derfor den kunstneriske styring, og efter fælles opstartslege gik børn og Linette i gang med et kæmpe fællesmaleri, hvor der i samlet flok blev tegnet, malet og sprøjtet med maling og glimmer. Mens maleprocessen var i fuld gang, dukkede Maria til børnenes store begejstring alligevel op. Hun vidste selvfølgelig, hvad Linette havde planlagt, og var blevet frygtelig nysgerrig. Alle sluttede således forløbet af på skovbørnehavens legeplads med et fælles maleprojekt og lidt mundgodt, som pædagogerne havde købt til `ferniseringen´.

Tiden der forsvandt – flow og fordybelse

Det mest påfaldende ved at iagttage forløbet var, hvordan tre timer udenfor, i kulden, med leg og kunstneriske aktiviteter forsvandt lynhurtigt. Børn og voksne skulle ikke nå noget bestemt, og der var ikke nogen stram plan, men børnene fik tid og rum til at fordybe sig og lege i små grupper, hvor de forhandlede og skabte historier, billeder og deres egne `verdener´. Af og til skulle de støttes og have hjælp eller inspiration til at komme videre, men der var en stor grad af frihed og mulighed for at blive i de processer og lege, der gav mening for børnene. Det skabte gentagende flow, hvor børn (og voksne) glemte både tiden og sig selv. I mange andre projekter og øvrige dele af livet er TIDEN en væsentlig faktor, og der er ofte en skarp rammesætning og tidsmæssig styring. Det gør sig langt hen ad vejen også gældende i dagtilbudenes hverdag, der tit byder på mange ting, der skal nås på kort tid af både børn og voksne.

I dette forløb oplevedes tiden ikke som en faktor – den kom og gik bare - hvilket gav børnene et frirum med plads til fordybelse og leg. Samtidig spillede det en væsentlig rolle, at alle aktiviteter forgik udenfor. Det krævede en hel del forberedelse fra Maria og pædagogerne at pakke og fragte materialer ud i skoven, men det gav børnene en åbenlys ro og jordforbindelse at være i ude naturen. Det gjaldt både, når de sad og malede i skovbunden, og når de kort tid efter løb rundt mellem træerne. Tid og rum gik således hånd i hånd med leg og kunst og gjorde forløbet til en vigtig oplevelse for både børn og voksne.

Thomas Thorsen, Lektor - Regional koordinator i Legekunst
Pædagoguddannelsen - Vordingborg - Center for Pædagogik
Kuskevej 1B, 4760 Vordingborg
Tlf: +4572482749
Professionshøjskolen Absalon
www.phabsalon.dk